

Durmuş Hocaöglü

Milliyetçiliği Sorgulamak

Muhalif, Yıl: 1., Sayı: 12., 07.04.2000-13.04.2000., s.11

Durmuş Hocaöglü, *Muhalif* Yazıları Sıra No: 11

Künye:

- Hocaöglü, Durmuş., “Milliyetçiliği Sorgulamak”, *Muhalif*, Yıl: 1., Sayı: 12., 07.04.2000-13.04.2000., s.11

Bundan önceki “**Biz nerede yanlışlık yaptık?**” başlıklı yazımızda, bir önceki hafta yapılan **Türk Dünyası Kurultayı**’nı konu edinerek, bu vesîle ile, Türkiye’de hem Devlet politikalarının ve hem de Milliyetçilik hareketlerinin sorgulanması gereğine inandığımdan söz etmişim. Fakat fikrimce, önce milliyetçileri eleştirmek gerektir; bunu yapmak isteyişim, hem en fazla değer verdiğim ve hem de bütün eleştirilerime rağmen gerek samîmiyet ve gerekse de yüklenmiş oldukları misyonları bakımından en fazla onlara güvenmemden ileri gelmektedir. Zira, itikadımca, **Milliyetçilik**, Türklüğü, Türk-İslâm Dünyasını ve Türkiye’yi ilgilendiren her şeyde kendisini birinci dereceden sorumlu hissetmektir.

★ ★ ★

Söz konusu yazımızın son paragrafını buraya bir kere aktararak konuya girmek istiyorum:

“Kurultaya benzemeyen bu komik kurultay üzerine, bu dramı mühim bir fırsat ve vesîle addederek, kendimizle hesaplaşmalı, kendimizi bu konuda sorgulamalıyız; başkalarını suçlama basitliğine tevessül etmeden, her kötü netîcemizin mutlaka kendi ürünümüz olduğunu peşînen kabul ederek, kendi-kendimizi çok sert ve çok merhametsizce sîgaya çekmeli ve şu temel suâl üzerinde tefekkür etmeliyiz: “**Biz nerede yanlışlık yaptık?**”

“Başkasını bilemem; ama şahsen bu suâlin üzerinde durmak niyetindeyim”.

★ ★ ★

Evet dostlar; şahsen bu suâli fevkalâde mühimsiyorum: “**Biz nerede yanlışlık yaptık?**”

Ancak, böyle bir suâlin üzerinde durmak, herşeyden önce, şu başlangıç noktasını bir aksiyom (müteârifeye, belit) olarak kabul etmeyi gerekli kılmaktadır: Biz, yâni evvelen umûmî mânâda Türk Devleti, dar ve husûsî mânâda ise Biz Türk Milliyetçileri ciddî yanlışlıklar yaptık ve el’ân dahi bu yanlışlıklarda musırrâne devam etmekteyiz. Böyle bir tartışmaya başlamak bu aksiyomu gerekli kılmaktadır; aksi halde tartışmanın hiçbir anlamı kalmayacaktır. Bu çıkış noktasını, aksiyomu, diğere bir tâbirle, “Archimedes Noktası”nı

reddenler ile bu babda bir müzâkere yapılamaz; öyleleri ile vâki' olacak fikir tartışması, başka bir mecrâya, önce bu aksiyomların tartışmasına gidecektir. Zira, yanlışlığın düzeltilmesi, öncelikle, ortada bir yanlışlığın bulunduğunu kabul etmeyi gerekli kılar.

Kanâatime nazaran, Türk Milliyetçileri ve Türk Milliyetçiliği stratejik önemi hâiz birçok hususta çok ciddî hatâlar yapmışlardır. Bunları, âdetim olduğu üzere, numaralandırarak sıralamak istiyorum:

1: Türk Milliyetçiliği'nin modern zamanlarda ortaya çıkışı ârızî bir hâdisedir; O, modern mânasıyla ele alındığı takdirde, geç doğmuş bir milliyetçiliktir.

2: Geç doğmanın yanında, sıhhsiz bir şekilde doğmuştur; doğumu îtibâriyle aksiyoner değil reaksiyoner, tepkici bir milliyetçilik olmuştur.

3: Bu doğuş karakteristiği O'nun bütün hayatı boyunca hemen-hemen hiç değişmemiş, kaahir ekseriyeti îtibâriyle bir tepkici milliyetçilik olarak kalmıştır.

4: Bu karakteristik özelliği, Türk Milliyetçiliği'nin sürekli olarak **tedâfüû** (savunmacı) bir stratejiye sâhip olması gibi bir netîceye yol açmıştır.

5: Bunun yanında, Türk Milliyetçiliği ciddî bir biçimde **Metod** ve **Felsefe** problemi ile de mâlûl olmuştur ve bu devam etmektedir. Konunun bâzı bakımlardan en mühim yanı da burası olsa gerektir. Zira, **Metod**, hakîkate ve doğruya vardırıan yol ve yolların bütünüdür; hal böyle olunca, yanlış yoldan doğru sonuca ulaşamayacağı da kendiliğinden anlaşılır bir husus olacaktır. **Felsefe**'ye gelince; ona karşı duyarsızlığın ve iticiliğin egemen olduğu; Felsefe'yi, yerine göre, lüzumsuz bir entellektüel gevezelik, yerine göre de insanın elinden îmânını alan şeytânî bir vesvese makinası; felsefeciyi ise bir işe yaramayan fikirleri ile insanların zihinlerini iğtişâse sevk eden, sapkın, geveze, kendini beğenmiş, toplumdan kopuk ukalâ entellektüel addeden ve bu garip fikirlerin asırlardan beri zihinlere bir zift yapıştığı bir cemiyette onun lüzumunu anlatmak o kadar kolay görünmemektedir; ama herşeye rağmen yine de uğraşmaya değer.

İmdi; metodu ve felsefesi olmayan böyle bir milliyetçilik, zâten çok zorlayan şartların ve doğumundan gelen ve yakasını bırakmayan problemlerin de etkisiyle, ister-istemez hemen **siyâsî bir aksiyon** hâline dönüşmek durumunda kalmıştır; daha sahîh bir ifâde ile, bidâyetinden beri sâhip bulunduğu siyâsî hâlini devam ettirmiştir. Vâkıa, üç yıl kadar önce, Türk Yurdu'nun Alparslan Türkeş'in vefâtı münâsebetiyle neşrettiği özel sayısında yayınlamış olduğum "**Alparslan Türkeş ve Ülkücülük**" başlıklı yazımda da müdâfaa ettiğim gibi, [Bkz: *Türk Yurdu.*, Dosya Başlığı: "Alparslan Türkeş" (Özel Sayı); 7. Devre, Cilt: 17 (49), Sayı: 118 (479)., s.12-15] Milliyetçilik idesinin siyâsîleşmesi temel bir prensip olarak elbette yanlış değildir ve hattâ faydalı birçok yanı da vardır; siyâsetsiz ve saf platonik bir entellektüel milliyetçilik de başka bir ciddî handikap olacaktır. Ancak, Milliyetçilik akımının bütünüyle siyâsete kilitlenmesi, kötü bir netîce hâsıl etmiştir: Türk Milliyetçiliği tehlikeli ve zararlı bir şekilde partilileşmiştir; bu sûretle "**parti-bağımlı**" bir karakter kazanmış, ve bu karakteri yukarıda sıraladığımız diğer nitelikleriyle de birleşmek sûretiyle, Milliyetçilik ile alâkalı bütün hususlarda doğruları tekeline almış olan, otoriteryen ve tabiatıyla entellektüel bir nitelik taşımayan; felsefî bir zemîne oturmayan, ciddî ve ağır eleştirilere karşı kapalı ve duyarsız bir keyfiyet kazanmıştır.

6: Bunun sonucu olarak, karşılaşılan kötü bir âkıbet, Türk Milliyetçiliği'nin **savunma refleksleri ile hareket eder** bir hâle, ve belki de en kötüsü, istisnâ haller hâriç, büyük nisbette, karşıtlarına endekslenen ve karşıtlarından beslenen; rakipleri, hasımları ve düşmanları ile ayakta duran bir harekete dönüşmüş olmasıdır.

7: Ve yine, aynı sebeplerden dolayı ve aynı gelişim çizgisinin bir ürünü olarak, Türk Milliyetçiliği, Devlet karşısında eleştirel bir vaziyet alamamış; en fazla değer verilen bir varlık olmasına rağmen Devlet hakkında hiçbir ciddî fikir üretmemiş ve bu da onu, sâdece Millet'in mevcûdiyetinin en üstün te'mînâtı ve binnetîce, her ne bahasına olursa varlığının savunulması bir nâmus borcu olan, bir varlık olarak yeryüzündeki tüm beşerî varlıkların

tartışılmaz derecede en üstünü bulunan Devlet'in hükmî şahsiyetini ve fizikî varlığını değil, ama onunla birlikte her zaman için tartışmaya açık ve hattâ tartışılması zarûri olan Yönetim Tarzları'nın, diğer adıyla Sistem'in de — zaman zaman aksi iddia edilse dahi — müdâfaasını üstlenmek ve onunla eklemlenmek gibi tasvîb edilmesi mümkün olmayan bir konuma dahi gelebilmiştir. Ve yine, Devlet'in, savunulurken aynı zamanda eleştirilebileceği dikkate alınmamış; bu da bir yandan Devlet eleştirmenliğinin milliyetçilerin elinden çıkmasına ve yanlış istikametlere çekilmesine de sebebiyet vermiş olduğu gibi, diğer yandan da Devlet'in mükemmelleştirilmesinde mutlaka sâhip bulunması gereken rollerinin çok tahdîd edilmesine yol açmıştır.

8: Metod zaafiyeti, felsefesizlik, entellektüel yetmezlik, Türk Milliyetçiliği'nin ufkunu daraltmış ve onu sıradanlaştırmıştır.

Bu sıradanlaşmanın birçok emâresinden birisi günümüzde son derece hayatî ehemmiyeti hâiz birçok entellektüel problem alanlarında milliyetçilerin havlu atmasıdır. Bunların bir kısmına kısa bir özet hâlinde, bundan bir yıl kadar evvel, Türk Yurdu'nda temas etmişim [Bkz: “*Türk Milliyetçiliği'nin En Mühim İhtiyacı: Öz-Eleştiri*”; *Türk Yurdu.*, Mart-Nisan-Mayıs 1999, Sayı No: 139-140-141; Dergi Dosya Başlığı: “XXI. Yüzyıla Doğru Türk Milliyetçiliği”]. Bu vesîleyle, burada dercetmiş olduğum hususları, ilgilenen olursa el-yevm tartışmaya hazır olduğumu bir kere daha bildirmeyi bir görev addetmekteyim.

İşbu sıradanlaşmanın elîm netîcelerinden bir başkası ise, Sovyetler'in çöküşünden sonra kısmen de olsa hürriyetlerine ve istiklâllerine kavuşan “Dış Türkler” konusunda Milliyetçiliğin trajik başarısızlığıdır. Bizim gençlik yıllarımızı süsleyen en çıldırtıcı, en şâsaalı, en büyük, en göz kamaştırıcı, en başta gelen hayallerimizden birisi, hiç kuşkusuz, o zamanlar “Esir Türkler” olarak adlandırdığımız Dış Türkler'in hürriyet ve istiklâlleri olmuştur. Fakat heyhat! Bugün bu ülkeler ve bu insanlar artık — hep ihtiyatla konuşuyorum, “kısmen” de olsa — hür ve müstakildirler; ama Türk Milliyetçiliği'nin dilleri boğazlarına kaçmıştır. Ortaya konan ürün, iddialara nisbetle, bir “hiç”tir; bir “hiç”. Ve dahi bir komedidir; tıpkı, şunun gibi: Bir genç düşününüz ki, senelerce aşkından deli-dîvâne olduğu, Mecnûn gibi çöllere düştüğü, Ferhad gibi dağları deldiği sevdalısı, yavuklusu, bir sabah kapısını çalan Hızır Aleyhisselâm tarafından elinden tutulup getiriliyor ve, “*haydi bakalım delikanlı; işte bütün ömrün boyunca vuslatını dilediğin büyük aşkın burada; görelim bakalım nice eylersin*” denerek bırakıldığında, bizim zavallı kahramanımızın dilleri tutulmuş olsun! Evet; maalesef hakikat bundan ibârettir. Tarih, bundan önce sözünü ettiğimiz “kırılma” — veya “makas değiştirme — noktasında, aşkımızı kapıya bıraktı; ama bizim dillerimiz tutuldu! Niçin mi? Bence sebebini anlamak zor değil: O zavallı şaşkın âşık için aşk bir romantizmdir; gerçeklerden kopuk, kendi kurduğu hayalhânesinde yeşertip büyüttüğü hülyâlı bir romantizm! Mâşûku ile o güne kadar doğru-düzgün konuşmamıştır bile; onu tanımamaktadır; ne huyundan haberi vardır, ne suyundan; onun kendisini sevip-sevmediğinden, başka sevdalısı, paralısı, ya da belâlısı bulunup-bulunmadığından bile bîhaberdirdir; ayakları eğri mi, ağzı kocar mı, konuşurken pot kırar mı, hiç aklına gelmemiştir bunları tefekkür, tahkîk ve tedkîk etmek. Üstelik çok da toydur garibim: Nasıl îlan-ı aşk edilir, onu bile bilmemektedir. Daha da kötüsü: Hayat hakkında iler-tutar hiçbir ciddî bilgisi ve tecrübesi de yoktur: Vuslat tahakkuk ettiği takdirde, bir ev, bir yuva, bir aile nasıl kurulur ve nasıl yaşatılır, ekmeğin tanesi, soğanın kilosu kaçadır; bunları hiç akıl etmemiştir; hiç bir zaman bunların bir mesele olabileceğini düşünmemiştir. Kız kapıda, şaşkaloz âşıkın dilleri tutulmuş, ayakları dolaşmış; öylece bakıyor! İyi de, Hızır fazla beklemez; alır da gidiverir; giderse de bir daha yâ kismet!

İşte vaziyet böyle! Bizim neslimiz için Orta-Asya, sihirli ve kutsal bir yerdî. Biz, orayı teknik, ilmî ve felsefî eserlerden değil, “Bozkurtlar”dan, bize, medenî dünyayı yağmalayan, çapul ile geçinen, Çin'e akın yapmadığında aç kalan insanları Eski Türkler diye yücelten bu câzibeli kitaptan tanıyorduk; daha doğrusu tanıyorduk, kendimize bu fantastik roman gibi

bir sanal dünya kurmuştuk; herbir ferdi bir Kürşad Tekin olan bir sanal dünya. Şimdi rüya bitti ve gerçek buz gibi soğuk ve sert bir step rüzgârı gibi suratımıza çarptı.

Gece bitti, Mehtab sona erdi, Güneş doğdu ve bir hakikat ile karşılaştık. Ah hakikat! Sen ne kadar zâlimsin! Yıktın bütün rüyalarımızı! İlk yıkılan hayal şatolarımızdan birisi, Orta-Asya'lı kardeşlerimizin, kendilerine "Türk" demeyişleri olmuştu; bunu diğerleri tâkip etti. En son, adına bile yakışmayan Kurultay gibi durmayan Kurultay bu zincirin son halkalarından birisidir.

Evet: **Türk Dünyası Kurultayı**'nda Türk Devleti ve Türk Milliyetçiliği kötü bir netîce almıştır. Ümîd etmek ister ve niyâz ederim ki, bu yıkılan rüyadan ders alırız.

★ ★ ★

Bu yazının çok karamsar olduğunu düşünebilirsiniz; ama hayır; asla! Gelecek için ümitli olmak noktasında kendimi hiç geriye çekmek istemiyorum. Gelecek bizim elimizde; ve henüz Hızır kapıdan gitmiş değil!

★ ★ ★

Bu yazı, bir tartışma açma dâvetiyesidir; ilgi duyan olursa.
Acaba ümitli olmaya devam etmeli miyim?

❧